

Yerel Yönetimler Ekseninden Ekonomik, Mali ve Sosyal Boyutuyla Göç Olgusu

Hamdi Furkan GÜNAY

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü

hamdifurkangunay@gumushane.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-0690-4903>

Makale Başvuru Tarihi : 12.09.2024

Makale Kabul Tarihi : 17.10.2024

Makale Yayın Tarihi : 25.10.2024

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.13968640

Anahtar

Kelimeler:

Yerel Yönetimler,
Göç,
Göç Yönetimi,
Göçün Etkileri,
Göç Politikası.

Özet

Tarihi çağlardan bu yana tüm toplumları ilgilendiren önemli bir olgu olarak göç, özellikle son çeyrek asırda dünya üzerindeki akışı itibarıyla artış eğilimindedir. İnsanları göç etmeye iten çeşitli faktörler söz konusu olmakla birlikte göçmenlerin yaşadıkları ülkenin ekonomik, toplumsal ve politik yapısına ilişkin önemli etkileri söz konusudur. Çok yönlü ve karmaşık bir olgu olarak göçün yönetiminde birçok aktör öne çıkmakla birlikte yerel yönetimlerin halka en yakın birimler olarak bu süreçte özel bir önemi bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı yerel yönetimlerin uluslararası göçün yönetiminde karşılaştıkları bazı sorunlar ile çözüm önerileri ülke uygulamaları ve literatür araştırması ışığında incelenmesidir. Ülkelerin göç yönetiminde yerel yönetim uygulamaları incelendiğinde sosyal uyum politikalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Ayrıca göçmenlerin sosyal uyumunun artırılmasının; göçün ev sahibi ülkeye ekonomik ve mali ve de diğer olumlu etkilerinin artırılması açısından da fayda sağlaması beklenir. Yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rolünün anlaşılması; göçün yarattığı sorunların önlenmesi ve olumlu etkilerinin artırılmasına yönelik politikaların inşası açısından önem arz etmektedir.

Economic, Financial and Social Aspects of Migration from the Perspective of Local Governments

Keywords:

Local Governments,
Migration,
Migration Management,
Effects of Migration,
Migration Policy.

Abstract

As an important phenomenon that has concerned all societies since historical times, migration has been on the rise, especially in the last quarter century. While various factors push people to migrate, migrants have significant effects on the economic, social and political structure of the country they live in. Although many actors come to the fore in the management of migration as a multifaceted and complex phenomenon, local governments have special importance in this process as the units closest to the public. From this point of view, the aim of this study is to examine some of the problems faced by local governments in the management of international migration and their solution proposals in light of country practices and literature research. When the local government practices of countries in migration management are examined, it is seen that social cohesion policies are emphasized. In addition, increasing the social cohesion of migrants is expected to provide benefits in terms of increasing the economic, financial and other positive effects of migration on the host country. Understanding the role of local governments in migration management is important for the construction of policies to prevent the problems caused by migration and to increase its positive effects.

1. GİRİŞ

Daha iyi şartlarda yaşamak isteyen ya da sosyoekonomik şartlar, savaş, doğal afetler gibi diğer nedenlerle dünya üzerinde sayısız insan yaşadıkları alanları terk ederek farklı yerleşim yerlerine göç etmektedir. Son yıllarda artan özellikle uluslararası göç hareketliliği, göçmenlerin yarattığı ekonomik ve sosyal nitelikteki olumlu/olumsuz sonuçları itibarıyla sık ve yoğun tartışmaları beraberinde getirmektedir. Göçmenler ev sahibi ülkelerde sağladıkları üretkenlik, yeni mal ve hizmet talep ve arzı, işgücü açığının azaltılması gibi yollardan ekonomik büyümeye katkı sağlayabilirken (Hagen-Zanker vd., 2017); varış ülkesi vatandaşları açısından sıklıkla devlet bütçesine olan etkisi, okul, hastane ve toplu konutlar gibi kamu hizmetlerinin aşırı kullanımı, ek vergi artışları yaratabileceği gibi hususlarda endişe kaynağı olabilmektedir (OECD/ILO, 2018: 166). Ayrıca göç olgusunun göç edenler ve ailelerinin yanı sıra göç ettikleri ülke vatandaşlarını ilgilendiren psiko-sosyal sonuçları da bulunmaktadır.

Göç, görünümü itibarıyla genel olarak ülkelerin merkezi yönetimlerinin çözüm bulması gereken bir sorun olarak görülmekle birlikte özeldir göçten en fazla etkilenenlerin kent ve kent yönetimleri olduğu söylenebilir (Demirhan ve Aslan, 2015: 24). Dolayısıyla tüm insanlığı ilgilendiren bir olgu olarak göçün, yerel yönetimler üzerinde de önemli etkileri söz konusudur. Göçün etkilerini doğrudan hisseden yerel yönetimlerin; göç yönetiminde oldukça önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmayla son yıllarda sıkça konuşulan göç olgusuna yerel yönetimler ekseninden; dünyada çeşitli yerel yönetim politikaları örnekleri ve literatür araştırması ışığında bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın karmaşık ve çok yönlü etkiler barındıran göç; göç yönetiminde kritik öneme sahip yerel yönetimler ekseninden bir bakış sunması ve yerel yönetimlerin bu süreçteki rolüne dikkat çekmesi bakımından literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Üç kısımdan oluşan çalışmanın ilk kısmında uluslararası göç olgusunun ekonomik, mali ve sosyal boyutlarıyla göç ele alınmıştır. Bu kısımda göçün ev sahibi ve göç veren ülkeler açısından ne gibi ekonomik, mali ve sosyal sonuçları olduğu genel hatlarıyla irdelenecektir. İkinci kısımda ise göç yönetiminde dünya üzerinde çeşitli ülkelerin yerel yönetimlerinin yaptığı çalışmalara dikkat çekilmiştir. Üçüncü ve son kısımda ise yerel yönetimlerin göç yönetiminde yaşadığı bazı sorunlar ve bunlara önerilen çözümler; uygulama ve literatür örnekleri ışığında değerlendirilmiştir.

2. EKONOMİK, MALİ VE SOSYAL BOYUTUYLA GÖÇ OLGUSU

Göç; insanlık tarihinin ilk çağlarından bu yana devam eden, zorunlu ve/veya gönüllü olarak gerçekleşen bir mekân değiştirme eylemidir. Göçü gerçekleştiren özne, göç eylemiyle birlikte bir mekândan ayrılmakta ve başka bir mekâna gitmektedir (Arslan, 2023: 1). Göç türleri esas itibarıyla göçmenin nasıl, neden ve hangi şekillerde göç ettiğine bağlı olarak tasnif edilmektedir. Zorunlu veya gönüllü başta olmak üzere; geçici veya sürekli, düzenli veya düzensiz, iç veya dış, bireysel veya kitlesel ve benzeri biçimlerde tabiri ve tasnifi mümkün olan göçler; mülteci, sığınmacı, yerinden edilmiş, sürülmüş ve benzeri şekillerde gerçekleşen nüfus hareketlerine de konu olmaktadır (Beyaz, 2019: 18).

Yaşadıkları yerlerden uzun süreli kalmak ya da yerleşmek amacıyla başka ülkelere göç etmenin birçok nedeni söz konusudur. Göçün gerçekleşme nedenlerini ekonomik, siyasal, sosyo/kültürel ve doğal nedenler olmak üzere dört temel kategoride incelemek mümkündür (Tamer, 2020: 2812). Göçün ekonomik nedenlerinin başında gelir seviyesi ve adaleti ile işsizlik gelmektedir. Gelirden ve sosyal güvenceden mahrum bireyler; yaşadıkları çevreden iş bulmak amacıyla göç etmekte ya da işsiz kalarak sosyal açıdan uyumsuz, problemlili bireyler haline gelebilmektedir (Özer ve Topal, 2017: 52). Özellikle yüksek gelir sunan bir işin vadettiği refah düzeyi yüksek bir yaşam arzusu göç etme davranışının arka planında yer alan motivasyon unsurlarındandır. Göçe neden olan siyasal etmenler arasında ise terör tehdidi, savaşlar, politik baskı, siyasal istikrarsızlıklar gibi nedenler yer almaktadır. Öyle ki, savaş sebebiyle can güvenliği olmayan insanların can güvenliklerini sağlayabileceği, etnik ya da dini çatışmalar sebebiyle huzurlu ortama erişim düşüncesi ve siyasal iktidar eksenli politik baskılar sebebiyle siyasal hakların aranabileceği yerlere taşınma düşüncesi, bireysel veya toplumsal göçlere sebep olabilmektedir (Yıldız, 2017: 1830). Sosyo-kültürel etmenler açısından ise; nüfus yapısı, eğitim ve sağlık ile benzeri bazı sosyal unsurlar önem kazanmaktadır (Taşçı, 2009: 189). Son olarak deprem, sel, yanardağ patlamaları, kuraklık, nükleer sızıntı ve patlamalar, salgın hastalıklar gibi doğal veya insan kaynaklı durumlar nedeniyle de göçler yaşanabilmektedir. Dolayısıyla göçler, yerinden edilmiş zorunlu göç eden kişilerin göçü olabileceği gibi, ekonomik ihtiyaçlara, insan hakkı ihlallerine, daha iyi yaşam elde etme arzusunun, iklim koşullarının zorunlu kıldığı coğrafi koşullara ve buna benzer nedenlere bağlı olarak da gerçekleşebilmektedir

(Asar, 2016: 25). Göçün nedenler itici ve çekici güçler olarak inceleyen Çelik (2006)'a göre ise; tarımsal toprak yetersizliği, düşük gelir ve işsizlik ile kan davası, toplumsal kargaşa gibi arızı olayları itici güçler; yüksek gelir ve istihdam fırsatları, ekonomik durum, kamu hizmetleri, kentteki akraba ve tanıdıklar ise çekici güçleri oluşturmaktadır.

Göçün; ekonomik faaliyetleri, devlet maliyesini, kültürel hayatı, sosyal yapıyı ve siyasi algıları yeniden şekillendirme gücüne sahiptir (Şahin, 2020: 354). İnsanların gerçekleştirdikleri göç adı verilen bu taşınma eylemi, göç edenler kadar göç alan ülkeleri de çeşitli yönlerden etkilemektedir. Göç alan ve göç veren ülkeler açısından farklılaşabilen bu etkileri olumlu ve olumsuz etkiler bağlamında incelemek mümkün olmakla birlikte, bu etkiler göç alan ve veren ülkelerin sosyoekonomik karakteristiklerine, göçmen profiline, göç türlerine, kültürel yapısı gibi unsurlara bağlı olarak değişebilecektir. Dolayısıyla göçün ekonomik, mali ya da sosyal etkisinin olumlu ya da olumsuz etkilerine dair genelleme yapmak zordur.

Göçün ekonomik olumlu etkileri incelendiğinde bunların başında işgücü arzı ve ücretler üzerindeki etkisi gelmektedir. Göç veren ülkeler genellikle istihdam olanaklarının düşük olduğu ülkelerken göçle işsizlik düzeyi kısmen azalmakta, göç alan ülkeler açısından ise işgücü açığı azaltılabilmektedir. İşgücü açıklarının, yetiştirilmesine emek harcamadan elde edilen, ayrıca görece ucuz işçilerle karşılanması ekonomik açıdan gelişmiş ülkelere önemli avantaj sağlamaktadır (Yılmaz, 2014: 1694). Ayrıca göçmen işçilerin kendi ailelerine para göndermesi durumunda kendi ülkelerine sağlanan para transferiyle göç veren ülkelere ekonomik fayda sağlanmış olacaktır (TUC, 2007: 28). Bu aynı zamanda göçmen ailelerinin yoksulluğunun azaltılması ve ekonomik kalkınmayı da olumlu etkileyebilir. Göçe yönelik iyimser bakış açısına sahip görüşlere göre ek olarak; göçle sağlanan nitelikli işgücü hareketliliği beşerî sermaye birikimine katkı yapmakta, göç alan ve veren ülke açısından beyin kazanımı yaratmakta ve de kendi ülkelerine dönen göçmenler ekonomik büyüme ve kalkınmaya olumlu yönde etki sunmaktadır (Aktaş, 2014: 38). Öte yandan vasıflı, eğitim düzeyi yüksek kişilerin göç etmeleri, göç veren ülkeler açısından üretimin ve yatırımların duraksaması, büyümenin yavaşlaması gibi olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. Bruecker vd. (2006), az vasıflı göçmenlerin işsizlikten daha fazla etkilendiği ve vasıflı göçmenlere göre daha fazla sosyal yardım aldıkları gerçeğinden hareketle göçmen nüfusun nispeten vasıflı olması durumunda ev sahibi ülkelerin göçten daha fazla ekonomik fayda sağlayacağını belirtmiştir. Nitekim gelişmiş ülkelerdeki yapı içinde vasıflı göçmen ve mültecilerin üniversitelerde yaptıkları çalışmalar ve gelecek vadeden sektörlerde kurdukları şirketler birçok yeniliğin önünü açar niteliktedir (Gür, 2017: 11).

Uluslararası göç ev sahibi ülke açısından iç talebin canlandırılması yönünden de fayda sağlayabilecektir. Zira göçmen ve mülteciler, göç ettikleri ülkeden gıdadan tekstile, beyaz eşyadan taşıta kadar birçok tüketim malı talep etmektedirler. Bu talep artışı pazarın genişlemesini, esnaf ve yerli tüketicinin işlerinin canlanmasını sağlar (Gür, 2017: 14). Göç, göçmenleri tamamlayan üzerinde olumlu, ikame oldukları kişiler açısından ise olumsuz bir ekonomik etkiye sahiptir. Sermaye sahipleri, göçmenlerden farklı işleri yerine getiren çalışanlar, göçmenler tarafından üretilen mal ve hizmetlerin tüketicileri ile göçmenler tarafından tüketilen mal ve hizmetlerin üreticileri göçten ekonomik fayda sağlayan kitlelerdir. Diğer yandan göçmenlerle aynı iş alanlarında çalışanlar, göçmenlerle aynı mal ve hizmetlerin tüketicileri göçten olumsuz etki görmesi muhtemel kişilerdir (Bruchez, 2019: 57). Ancak uluslararası göçle beraber üretim maliyetlerinin azalması ve toplam talebin yükselmesi neticesinde üretimin artması ev sahibi ülke vatandaşları için yeni iş olanakları da doğurabilir (Gür, 2017: 7). Göçün ülke ekonomileri bakımından olumsuz etkiler taşıdığını ileri süren düşüncelerin temelinde ise yapısalci teori vardır. Bu yaklaşımda beyin göçü, bağımlılık kavramlarının ön plana çıkartılmasıyla göç hareketinin az gelişmişlik durumunu destekleyen olumsuz bir gelişme olduğu vurgulanmaktadır. Buna göre göç hareketi, ucuz işgücünün sermaye lehine hareketliliği olarak ifade edilmektedir (Nuray ve Afşar, 2022: 216).

Mali etkiler genel itibarıyla vergiler, kamu harcamaları ve bütçe dengesi ekseninde ele alınabilir. Göç nedeniyle azalan nüfus göç veren ülke açısından kamu hizmetlerine olan talebin azalması anlamını taşımaktadır. Ülkenin bütçesinde kamu hizmetlerine ayrılan kaynakların azalması anlamına gelen bu durum bütçenin yükünü hafifletecektir. Ancak bu durum hastane, okul gibi çeşitli kamu kurumlarının kapanmasına ve gerçekleşen yatırımların birey başına düşen maliyetlerinin artmasına neden olabilecektir (Aydın, 2018: 71). Öte yandan göç alan ülkelerin sosyal yardım ve diğer kamu harcamalarında artış oluşacaktır. Göçmenlerin daha ziyade gelişmiş şehirleri seçeceği düşünüldüğünde özellikle yerel yönetimlerin ve özellikle büyükşehirlerin harcamalarının artması beklenir. Göç veren ülke açısından bakıldığında ise özellikle yüksek vasıflı işçi göçünün, bu işçilerin eğitim maliyeti ve kendi ülkesi için vergi gelirleri göz önüne alındığında genellikle mali bir kayıp yaratabilmektedir (Mohapatra vd., 2012: 1).

Hennessey ve Hagen-Zanker (2020), göçmenlerin mali etkilerinin üç evre içerdiğini belirtmiştir. Birinci evrede göçmenler henüz iş bulamayan göçmenler, kendi yaşamlarını kurarken ve işgücüne dahil olurken net bir maliyet

oluşturmaktadırlar. İkinci evrede ise işgücüne katılımı beraber sosyal hizmetlere taleplerinin az ancak ödedikleri verginin fazla olmasıyla net mali fayda sağlamaktadırlar. Üçüncü evreyi temsil eden emeklilik durumu net bir maliyete işaret etmektedir. Göç neticesinde göç alan ülkenin nüfusunun artması, kamu mallarının finansmanına katkı sağlayacak vergi mükelleflerinin de sayısını artırmaktadır (Bruecker vd., 2006: 19). Benzer şekilde göçün mali yönünün incelendiği bir çalışmada (TUC, 2007), göçten ev sahibi ülkelerin daha kazançlı çıktığı zira göçmenlerin aldıkları kamu hizmetlerinden daha fazla vergi ödedikleri belirtilmektedir. Orrenius (2017), göçmenlerin mali etkilerini değerlendirdiği çalışmada; göçmenlerin federal hazineye katkı sağlamakla beraber yerel eyalet ve hükümetlere genellikle katkılarından daha çok maliyete neden oldukları sonucuna ulaşmıştır. Kancs ve Lecca (2017) ise çalışma bulgularından hareketle göçmen entegrasyonunun (örneğin dil ve mesleki eğitim gibi) kamu bütçesi açısından maliyetli olmasına rağmen orta ve uzun vadede sosyal, ekonomik ve mali faydaların daha ağır basabileceğini vurgulamıştır. d'Albis vd. (2018) ise, OECD ülkelerini incelediği çalışmada net göçmen akışının, işgücünün payını artırarak ve kişi başına düşen transfer harcamalarını azaltarak hem kişi başı GSMH'yi artırdığını hem de mali dengeyi iyileştirdiğini ifade etmiştir.

Göç sadece mekanlar arasında yer değişim süreci, nüfus hareketi değil aynı zamanda ekonomik, politik, kültürel ve sosyal yönleriyle sosyal yapıda önemli değişiklikler doğuran bir nüfus hareketidir (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1352). Siyasi, sosyal ve ekonomik nitelikte çeşitli unsurlar göçü etkilediği gibi bu unsurların da göç alan bölgelerde göçten etkilenen birer faktör olduğunu ve bu faktörlerin de çeşitli etkiler oluşturduğunu belirtmek gerekir. Öte yandan söz konusu etkiler, yerleşik toplum tarafından benimsenmediği durumda önemli bazı sorunlar yaratabilecektir. Bu problemler özellikle devletin etkili bir göç yönetim politikasına sahip olmaması sebebiyle yerleşik halkın daha milliyetçi bir siyasi düşünceye evrilmesi ve göçmen düşmanlığına kadar uzanabilmektedir (Yıldız, 2017: 1827). Öyle ki göçle çeşitli ekonomik maliyetlerin yanı sıra göç alan ülkelerde bazı toplumsal ve kültürel uyum sorunları ortaya çıkabilmektedir. Hatta bu uyum problemleri öyle bir boyuta ulaşabilmektedir ki, çözümü için yasal düzenlemeler gerekli olmaktadır (Bayraklı, 2007: 43). Temel sosyal refah hizmetlerinden yararlanmayan, istihdama katılmayan, topluma uyum sağlamayıp toplumla bütünleşme konusunda sorunlar yaşayan ve topluma aidiyet duygusu olmayan göçmenler içinde buldukları toplum için sosyal risk taşımaktadır (Ustabaşı Gündüz ve Çifci, 2021: 14). Yine göçle bağlı toplumsal eşitsizlikler özellikle kalifiye olmayan işçiler bakımından göçün yarattığı sosyal uyum problemlerini daha da artırabilecektir. Göçün aile yapısı üzerinde de etkisi vardır, zira göçle birlikte özellikle işçi ailelerinin göçe dahil olmamasından kaynaklanan parçalanmış aileler sorunu ortaya çıkabilir. Ailenin göç veren, işçinin ise göç alan ülkede yaşaması aile bütünlüğüne zarar verebilecektir (Şahin, 2020: 361). Bunlara ek olarak özellikle sağlık, eğitim gibi yarı kamusal mal ve hizmet sunumlarında artan göçmen sayısı nedeniyle tıkanıklık yaşanması durumunda yerel halkın yaşayabileceği olumsuz psikolojik ve sosyal sorunlar artabilecektir.

Öte yandan göç, olumsuz etkilerinin yanı sıra kültürel yaşamın çeşitliliğine ve zenginliğine de katkı sağlayabilecektir. Bireyler daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak için göç ettiklerinden genelde gelişmiş ülkeler tercih edilmektedir. Gelişmiş toplumlarda bilgi, beceri ve iş ahlâkıyla yetişen göçmenler, ülkelerine döndüklerinde bu birikimleri, becerileri ve donanımlarıyla sosyoekonomik anlamda daha faydalı bireyler olmaktadır (Yıldız, 2017: 1832). Ayrıca göçle birlikte çok kültürlü bir ortamda yaşama deneyimine sahip kişiler, farklı inanç, değer ve kültürlerle birlikte yaşama, farklılıklarla büyüme, daha açık görüşlü ve kozmopolit olma imkânına sahip olmaktadır (Ateş ve Yavuz, 2017: 1292).

3. YEREL YÖNETİMLER EKSENİNDEN GÖÇ YÖNETİMİ

Birçok ülkede yerel düzeyli bir kriz ortaya çıkana kadar muhtemel bir krize yönelik hazırlık yapılması konusuna pek öncelik verilmeyerek, yeterli tedbirler alınmayabilmektedir. Gerekli hazırlıkların yapılmamış, olası senaryoların geliştirilmemiş olması nedeniyle özellikle yerel düzeyde problemler ortaya çıktıktan sonra kurumsal başarısızlıklar yaşanmaktadır (Kahraman, 2019: 46). Halbuki; bugün ve yakın gelecekte göçlerin uluslararası boyutta devam edeceğine dair öngörüler bulunmaktayken, kent kimliğinin korunarak kentleşme sürecinin devam etmesi önemlidir (Akay, 2019: 20). Bu bağlamda sağlıklı bir göç politikasının hayata geçirilmesi ve yürütülmesinde, göçün yarattığı sosyoekonomik problemlerin azaltılmasında yerel yönetimlere önemli rollerin düştüğü açıktır. Bunun bilinciyle özellikle yaşadıkları göç deneyimlerinin de kazandırdıklarıyla kimi ülkelerin başarılı bir göç politikası oluşturduğu görülmektedir.

Avrupa Birliği ülkeleri ve diğer gelişmiş ülkelerde hem iş ve beyin göçü gibi gönüllü nitelikteki göç faaliyetlerinde hem de mültecilik gibi zorunlu göçlerde merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında açık bir yetki ve görev paylaşımı bulunmaktadır. Bu bağlamda ülkeye giriş, vize ve ikamet, çalışma izni ve vatandaşlık

gibi konularda merkezi yönetim; göçün sosyal ve kültürel boyutlarında ise (uyum, kültürel ve sosyal hizmetler, eğitim gibi) yerel yönetimlere önemli bir misyon yüklenmektedir (Daoudov, 2015: 4).

Dünyada en çok göç alan ülkelerden biri olarak Almanya'da geniş yetkilerle donatılan yerel yönetimler göç politikası bakımından da etkin bir role sahiptir. Göçmenlerin çoğunlukla yaşadığı Nordrhein-Westfalen eyaletinin Köln Belediyesi; göçmenler için entegrasyon masası oluşturmuştur. Çeşitliliği savunan, eşit katılıma ve halkın başarılı şekilde entegrasyonuna sağlanmasına dönük olarak bu uygulamayla; kültürlerarası açılım, sosyal ve kültürel katılım, eşitlikçi politikalar, göçmenlerin eğitime katkı ve teşvik, dil becerilerinin geliştirilmesi gibi alanlarda çalışmalar yürütülmektedir (Ustabaşı Gündüz ve Çifci, 2021: 29-30). Frankfurt da göçmen sayısı ve çok uluslu yapısı bakımından dikkat çeken şehirlerden biridir. Şehir yönetiminde özellikle göçmen entegrasyonuna önem verilmiş ve bu yönde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1989 yılında kurulan Çok Kültürlü İşler Ofisi buna örnektir. Frankfurt Belediyesi bünyesinde kurulan bu ofiste; entegrasyon, göç ve ayrımcılıkla mücadele ile ilgili sorular için profesyonel meslek elemanları görev yapmaktadır. Ofis tavsiyelerde bulunmakta ve arabuluculuk konularında hizmet vermektedir (Ateş, 2020: 32). Zorunlu göçlerin düzenlenmesinde ise Almanya sıkı politikalar takip etmektedir. Buna göre her eyalet ve şehrin kendi nüfusu oranında mülteci kotası bulunmaktadır. Mülteciler bu kotalara göre yerel yönetimlere dağıtılmaktadır. Entegrasyon politikalarına önem verilmekte bu doğrultuda; çocuklara okula gönderilmekte, Almanca kursları sunulmakta, büyükler için mesleki eğitimler verilmektedir. Ayrıca mültecilere işsizlik maaşı ödenmekle birlikte süreç içinde iş bulmaları istenmektedir (Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, 2016: 44-47).

İtalya'nın Bologna şehri uluslararası göçmenlere yönelik yerel düzeyde etkin politikalar yürüten yönetimlerden biridir. Entegrasyon politikalarının önemli yer tuttuğu yönetimde; belirli politikalar üzerine faaliyet gösteren dört organ bulunmaktadır. Toplumsal çalışmaların ve entegrasyon faaliyetlerinin koordinesi, yönetilmesi, teşviki konularında çalışmalar yapan birimler bulunmaktadır. Yine şehirde dezavantajlı göçmen gruplara yönelik ücretsiz sağlık hizmetlerinin sunulması, göçmen gruplara çeşitli dillerde bilgi sağlayan toplantıların organize edilmesi, göçmen danışmanlığı, İtalyanca dil kursları ve iş gücü piyasasına entegrasyon gibi konularda faaliyetler yürütülmektedir (Navarrete-Moreno vd., 2021: 115-116). Bologna'daki politika aktörleri göçmen entegrasyonu hususunu genel itibarıyla; şehrin sosyoekonomik kalkınma kaynağı olarak görülmesi, göçmenlerin İtalyanlarla eşit şartlarda siyasi katılımının sağlanması ve göçmenlerin potansiyel güvenlik tehditlerinin önlenmesi üzerine kurmaktadır (Scuzzarello, 2015: 64). Göç yönetiminde sığınmacılara yönelik STK'lar ve diğer kurumlar iş birliği içinde faaliyetler gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda belediye, il ve üniversite yönetimlerinin katılımıyla kültürler arasında eğitime yönelik dokümantasyon merkezi olan CD-Lei kurulmuştur. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren uluslararası göç yönetiminde sivil toplum-belediye yönetim modeli benimsenmiştir (Akman, 2018: 461).

İspanya'nın 1990'larda yaşadığı ekonomik gelişme neticesinde izlenen göç yönetimi modeli işgücü piyasası talebiyle sıkı bir şekilde bağlantılı seyretmiştir. Ancak küresel krizin ardından göç akışlarını kontrol etmeye yönelik mekanizmalar, düzensiz göçle mücadeleye ilişkin tedbirler ve göç yönetiminde üçüncü ülkelerle yapılan iş birliği anlaşmaları politikalarda öne çıkmaktadır (Pinyol-Jimenez, 2018: 7). Öte yandan yerel yönetim düzeyinde göç politikalarına son yıllarda etkinlik kazandırılmıştır. Uluslararası göçmenlerin entegrasyonuna özellikle önem veren yerel yönetim örneklerinden diğeri Barselona'dır. Barselona Belediyesi; güçlü, sorumlu ve mali açıdan özerk bir yerel yönetim geleneğine sahip olmasının da sonucuyla göçmenlere barınma, sağlık, beslenme, çalışma, kültürel, eğitim ve toplumsal uyum gibi konularda örnek politikalar yürütmektedir (Öztürk ve Hameş, 2017). Barselona yerel yönetiminin kültürlerarası bir vizyonla geliştirdiği entegrasyon önlemleri dört temel stratejik ilkeye dayanmaktadır. Bunlar; (1) entegre destek ve yeni gelenlerin hızla kabulü, (2) göçmenlerin hak ve yükümlülükler konusunda eşit kılınması, (3) çeşitliliğin şehir için farklılık ve kültürel bir zenginlik olarak tanınması ve (4) sosyal entegrasyonun korunması için etkileşimin desteklenmesidir (Ateş, 2020: 33). Ayrıca 1996 yılında yaşayan kültürlerin gelişmesine katkı sağlanması özel girişimlerin kültürel projelerinin desteklenmesi, belediye ve diğer çok kültürlü platformlar arasında koordinasyonun sağlanması gibi amaçlara dönük olarak Barselona Kültür Enstitüsü kurulmuştur (Öztürk ve Hameş, 2017). Entegrasyon politikalarının yanı sıra göçmenlerin eğitilmesi ve onların işgücüne katılımına yardımcı olunmasına yönelik faaliyetler Barselona'daki göçmen politikalarının merkezinde yer almaktadır (Garces-Mascarenas, 2014: 18).

Kanada özellikle istihdam odaklı olarak göç edilen ve dünya üzerinde en çok göçmene ev sahipliği yapan ülkelerden biridir. 8 milyonu aşkın göçmenin bulunduğu ülkede (Statistics Canada, 2024), göçmenlerin büyük çoğunluğu Toronto'da yaşamaktadır. Çok kültürlü politikalarıyla öne çıkan ve kültürel çeşitliliğin teşvik edildiği Kanada'da, yerel yönetimlerin çok yönlü ve kapsamlı politikaları söz konusudur. Bu doğrultuda Ontario eyaletinde hizmet veren Yeni Yerleşim Bürosu; yerleşim, okula kayıt, dil kursları, istihdam, mesleki kurslar, sağlık ve sosyal hizmetler gibi konularda göçmenlere yardımcı olmaktadır (Government of Ontario, 2024).

Ontario’da sığınmacılara destek sağlanması amacıyla kurulan bir diğer birim olan Destek Hizmetleri Programı; aile ihtiyaçlarına göre uygun desteklerin sağlanması, hükümet desteklerine erişimin kolaylaştırılması ve sığınmacılara yönelik yeni ve uygun programların geliştirilmesi konusunda çalışmalar yürütmektedir (Hynie vd., 2016: 8). Yine Ontario’da göçmen öğrencileri eğitime entegre etmek adına bakanlık tarafından finansman, dil, toplum ve psikolojik destek olmak üzere dört politika alanı belirlenmiştir. Süreçte Eğitim Bakanlığı bütüncül bir perspektiften kurumlar arası iş birliği gerçekleştirmektedir. Eyalete yerleşen Suriyeli göçmen çocukların desteklenmesi amacıyla sosyal hizmetlerle de iş birliği yapılmaktadır (Dere ve Demirci, 2021: 1069).

Türkiye’ye özellikle Suriye’den gerçekleşen kitlesel düzeydeki büyük göç hareketleri; merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimler üzerinde de büyük yük oluşturmuş ve yerel yönetimleri ortaya çıkan sonuçlara ilişkin kapsamlı politikalar üretmeye zorlamıştır. Yerel düzeyde göç yönetiminde sorumluluğun büyük ölçüde kamu kuruluşlarının taşra birimlerinde olduğu görülmektedir. Valiler genel sorumlu olmakla birlikte bu görevi Göç İdaresi ve Afet Acil Durum İl Müdürlükleri üzerinden yürütmektedirler. Göçmenlerin kayıt altına alınması, istatistiklerin tutulması, oturma izni ve sınır dışı edilme gibi işlemler Göç İdaresi İl Müdürlüklerince yürütülürken; il düzeyinde barınma, gıda, giyim, eğitim ve sağlık gibi hizmetler Afet ve Acil Durum Müdürlükleri tarafından koordine edilmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015: 52). Göç akımıyla Örneğin Gaziantep ili yerel düzeydeki göçmenlere yönelik hizmetlerini eğitim, sağlık, istihdam ve güvenlik olmak üzere dört alan üzerine inşa etmiştir (Ateş, 2020: 34). Bu doğrultuda şehirde göçmenlere Türkçe dil dersleri verilmiş, kültürel etkinliklere katılmaları sağlanmış ve sağlık hizmetleri kapsamında göçmenlere ücretsiz muayene imkânı sunulmuştur (Kahraman vd., 2019: 58). Yine Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Ensar Toplum Merkezi; Suriyelilerin topluma daha kolay entegrasyonu, sosyal uyum ve birlikte yaşamı güçlendirmek amacıyla kurulmuş; göçmenlerin günlük hayatta ve kamu kuruluşlarında yaşadıkları sorunlar konusunda aktif destek sağlamaktadır (Adıgüzel ve Tekgöz, 2019: 31). Van Büyükşehir Belediyesi de belediye sınırları içinde yaşayan göçmenler için gıda, yakacak, eğitim-kırtasiye, ulaşım, giyecek, barınma, koruma vb. çeşitli konularda yardımlar gerçekleştirmiştir. Bunlara ek olarak; göçmenlere yönelik dil kursları, mesleki eğitimler, yirmi dört saat sağlık ve psikososyal destek hizmetleri, şehre uyum ve toplum bilincinin geliştirilmesine yönelik seminerler Van Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen faaliyetlere örnektir (Saraçoğlu, 2023: 180). İstanbul’un bazı ilçelerinde de Suriyelilere yönelik bazı önemli çalışmalar yapılmıştır. Esenyurt’ta Arapça bilen kişilerin hizmet verdiği irtibat bürosunun kurulması, Şişli Belediyesi’nde sosyolog, psikolog ve sosyal görevlilerin görev aldığı “Mülteci Masası”nın kurulması, Küçükçekmece Sosyal Hizmetler Dairesi’nde Türkçe ve Arapça bilen yetkililerin tam zamanlı olarak hizmet vermesi, Sultanbeyli Belediyesi’nde mültecilerin hakları konusunda bilgilendirilmesi ve temel ihtiyaç değerlendirmesi gibi bir dizi hizmet sunan Mülteci Koordinasyon Merkezi söz konusu çalışmalara örnek gösterilebilir (Woods ve Kayalı, 2017: 14).

4. YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ YÖNETİMİNDE YAŞADIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çok boyutlu ve karmaşık yönüyle göçün yönetiminde; halka en yakın birimler olması nedeniyle yerel yönetimlerin özel bir yeri bulunmaktadır. Göçün ekonomik, mali ve sosyal nitelikteki çeşitli etkileri yerel düzeyde daha çok hissedilmektedir. Göçün yerel boyutta meydana getirdiği farklı düzeydeki sorunlar, süreç içinde küresel ve bölgesel kurumların, merkezi yönetimlerin ve de yerel yönetimlerin çalışma alanına girmiş ve bu birimler, kentsel mekânda sorunların çözümü için çeşitli politikalar üretmişlerdir. Göçe ilişkin etkileşim düzeyi yerelde daha fazla olduğundan buna yönelik yetki, görev ve sorumluluklar yerel yönetimler tarafından üstlenilmektedir (Karaoğlu, 2022: 18).

Merkezi ve yerel yönetimlerin ortak bir yaklaşımla yürüttüğü göç yönetimi şehir düzeyinde ortaya çıkan bazı sorunlarla yerel yönetimleri karşı karşıya bırakmaktadır. Göç hareketleriyle birlikte öncelikle yerel yönetimler açısından kamu hizmeti talebi artışı yaşanmaktadır. Barınma, eğitim, sağlık ve istihdam yerel yönetimlere baskının olduğu alanlardandır (Akman, 2018: 456). Temel kamusal hizmetlerin yanı sıra sosyo-kültürel uyum sürecinde yaşanan sorunların da sadece toplumsal değil, aynı zamanda finansal birtakım sonuçları da söz konusudur. Sosyal yardım maksatlı ödemeler, toplum merkezlerinin hizmete açılması, dil eğitimi gibi faaliyetler belediyelere ciddi mali yükler yaratmaktadır (Dura ve Karakoç, 2019: 6). Daha önce kendi mevcut nüfusuna göre planlanan hizmetler, göç hareketleriyle birlikte nüfusun artması neticesinde yetersiz kalabilecektir. Bu durum haliyle yerel yönetimlere ekstra yük ve sorumluluklar getirmektedir (Akman, 2018: 456). Doğan ek sorumlulukların gerektirdiği finansman ihtiyacı yerel yönetimlerin göç yönetiminde karşılaşılabileceği sorunların başında gelmektedir. Bu doğrultuda; yerel idarelere sunulan mali kaynakların göçmen nüfusu ve onlara sunulacak hizmetler bağlamında belirlenmesi önem arz etmektedir. Yine çeşitli göçmenlere ve göç politikalarına

yönelik fonların oluşturulması, göç yönetiminde yerel yönetim ve STK iş birliğinin yaygınlaştırılması, belirli projeler doğrultusunda fon sağlayan uluslararası kurumlara yönelik çalışmaların ve yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerde gönüllülüğü teşvik eden faaliyetlerin gerçekleştirilmesi yerel idarelerin göç politikalarında yaşadığı mali baskının hafifletilmesi adına yararlı olabilecektir. Ateş (2020); yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında yalnızca vatandaşların değil yabancılara da dahil edilerek nüfus ve hizmet maliyetindeki artışların dikkate alınmasının ve de yerel yönetimlerin gelir kaynaklarının yerel yönetimlerin lehine ve onların merkeze olan bağımlılıklarını azaltacak şekilde artırılması gerektiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Daoudov (2015), yerel yönetimlerin uluslararası göçün yerel boyutları konusunda, uluslararası tecrübelerin de ışığında, yetkilendirilmesi ve gerekli kaynaklarla donatılması gerektiğini ifade etmiştir.

Göç ekonomide ilave talep oluşturması nedeniyle vergi gelirlerini artırma potansiyeline sahip olduğu gibi, devlet tarafından sunulan mal ve hizmet talebini ve de dolayısıyla kamusal harcamaları da artırma potansiyeline sahiptir. Göçün devlet bütçesi üzerindeki etkisinin olumlu kılınması noktasında; göçmenlerinin buldukları ülkenin dilini öğrenme imkânlarının artırılması, eğitim ve eğitime yoluyla mesleki niteliklerinin iyileştirilmesi, kayıtlı ekonomide çalışmalarının sağlanması, ekonomik ve sosyal entegrasyonlarının artırılması gibi çeşitli politikalar önem kazanmaktadır (Tan, 2018: 456). Göçmenlerin istihdama dahil edilmesine yönelik çalışmalar, göçün net mali katkılarını artırabilir. Başlangıçta işgücü piyasasına entegrasyon yavaş ve maliyetli (dil engelleri, sağlık sorunları vb.) olabilirken, kanıtlar göçmen grupların zaman içinde ülkelerin mali dengesi üzerinde olumlu etki yaratabildiklerini göstermektedir (Hennessey ve Hagen-Zanker, 2020: 25).

Entegrasyon ve sosyal uyum süreci göç politikalarının en önemli başlıklarından biridir. Göç neticesinde özellikle kentlerde işsizlik, altyapı, ulaşım, konut gibi konularda problemlerin yanı sıra göçmenler ile yerel halk arasında kültürel çatışma ve uyum problemleri yaşanabilmektedir. Duğan ve Gürbüz (2018) başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimlerin, sığınmacılara hizmet sunarken yerli halk ile sığınmacılar arasındaki gerilimlere karşı da politikalar hayata geçirmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu noktada halka en yakın birimler olan yerel yönetimlerin göç yönetiminde hayata geçirmesi gereken sosyal uyum politikalarının da önemine dikkat çekilmektedir. Göçmenlerin ağırlıklı olarak büyükşehirler yerleştiği düşünüldüğünde, büyükşehir belediyelerinin sosyal uyumu sağlama konusunda rol alması gerekliliği açıktır. Bu bağlamda göçmenlerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi, temel refah hizmetleri ve toplumla bütünleşmelerinin sağlanması konularında sosyal yardım, danışmanlık, kaynaklarla buluşturma, hakları konusunda bilgilendirme, savunuculuk, güçlendirme gibi faaliyetleri kapsayan sosyal hizmet uygulamalarının planlanması gerekmektedir (Ustabaşı Gündüz ve Çıfci, 2021: 14).

Fielden (2008) ise sosyal uyum sürecine geniş bir perspektiften bakarak; yerel entegrasyonun hukuki, ekonomik ve sosyo-kültürel olmak üzere üç temel bileşeni olduğunu belirtmiştir. Buna göre göçmenlerin ev sahibi ülkede daha geniş haklara sahip olmasını sağlayan hukuki bir süreç, sürdürülebilir ve ev sahibi toplumla karşılaştırılabilir yaşam standartları sağlayabilecek ekonomik süreç ve son olarak göçmenlerin ev sahibi ülkenin sosyal yaşamına katkı sağlayacak ve ayrımcılık korkusu olmaksızın yaşamalarına olanak verecek sosyal ve kültürel süreç sağlıklı bir entegrasyon süreci açısından gerekli adımları temsil etmektedir (Fielden, 2008: 1). Çeşitli ülke yerel yönetimlerinin politika örneklerinde de görüldüğü üzere; dil kursları, temel ve mesleki eğitimler, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ve kültürel etkinlikler gibi çeşitli faaliyetler göçmenler ile yerel halk arasındaki uyum sürecini hızlandırabilecek çalışmalar arasındadır. Toplum güvenliğinin korunması, sosyal uyumun sağlanması amacıyla toplum düzenine ilişkin yazılı olmayan kurallar, bölge kültürü ve halkı hakkında bilgiler içeren rehberin yerel yönetimler tarafından göçmenlere ulaştırılması faydalı olabilir (Ustabaşı Gündüz ve Çıfci, 2021: 47).

Barınma ve konuta ilişkin sorunlar; yerel yönetimler üzerinde önemli bir yük oluşturmaktadır. Entegrasyon politikalarının öncelikli unsuru göçmene ucuz ve asgari konforda barınma olanakları sunacak mekanizmaların devreye sokulmasını gerektirmektedir (Özservlet, 2015: 106). Özellikle kitlesel göç hareketlerine hazırlıksız bölgelerde göçle beraber konut sorunu ortaya çıkmakta ve ilgili bölgelerde iş imkânlarının zayıf olması durumunda göçmenlerin yoğunlukta olduğu gecekondu mahallelerini ortaya çıkarabilmektedir. Barınma sorunları; beraberinde uyum sorunları, güvenlik başta olmak üzere çeşitli toplumsal problemleri de doğurabilmektedir. Bu noktadan hareketle Dura ve Karakoç (2019), belediyelerin mevcut imar planlarını mülteci ve göçmenlerin ihtiyacı doğrultusunda revize etmesi, iskân ve toplum refahı hizmetlerine ağırlık vermesi, toplu konut imkânlarını geliştirmesi ve de merkezi yönetimin diğer aktörlerle iş birliği içerisinde faaliyet göstermesi gerektiğini ifade etmektedir.

Göçmen topluluklarının özellikle ekonomik hayata uyumlarının sağlanması, sosyal uyumun başarı anahtarıdır. Zira çalışma hayatına dahil olan göçmenler, kente tutunmanın ve kentte ayakta durmanın önemli bir aşamasını

sağlamış olmaktadır (Adıgüzel ve Tekgöz, 2019: 30). Bunun bilinciyle göçmen nüfusuna sahip birçok belediye istihdam hizmetleri, mesleki eğitimler gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Nitekim Kahraman vd. (2019), yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyelerin göçmenle yerel halk arasında bir köprü rolü üstlenerek, rahatlıkla kültürel farklılık sorunlarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olabileceklerini belirtmiştir. Dolayısıyla yerel yönetimlere, sosyal uyumun sağlanarak olası huzursuzlukların önlenmesi noktasında önemli roller düşmektedir. Ancak görevlerin ifası konusunda yerel yönetimler; gerek çoğunluk olan yerel halkın çıkarlarının korunması gerekse kente uyum sorunu yaşayan göçmen veya mültecilerin azınlık haklarının korunması konusunda dengeyi bulmak zorundadır. Dengenin kurulamadığı noktada toplum huzuru ve güvenliği bozulabilecektir (Karaođlan, 2022: 29).

Dil ve iletişim kaynaklı sorunlar yerel yönetimlerin etkin göç politikalarının önündeki engellerden biridir. Dil yetersizlikleri sosyal yardımların göçmenlere etkin ve verimli şekilde ulaştırılmasını zorlaştırmakta, okul çağındaki çocukların eğitim dışı kalmasına ve sosyal iletişim problemlerine neden olabilmektedir. Ayrıca göçmenlerin toplumdan uzaklaşması, içine kapanması ve içinde yaşadığı yerel halka öfke duymasına ve dolayısıyla suça yönelmesine neden olabilecektir (Dura ve Karakoç, 2019: 6-7). Birçok ülkenin göç politikalarında önceliklendirildiği gibi özellikle belediyeler tarafından dil eğitimlerinin ve tercümanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması göçmenlerin sosyal yaşama entegrasyonu ve de göçmenler ile yerel halk arasındaki sağlıklı iletişimin tesisi açısından önemlidir.

Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik faaliyette bulunabilmeleri ve ilgili alanlarda politika geliştirebilmeleri için yasal mevzuatın düzenlenmesi önemlidir. Göçmen ve sığınmacılara yönelik yapılacak desteklerin hangi kanuna dayandırılacağı ve nasıl yapılacağına açık şekilde tanımlanmaması önemli bir sorun olarak yerel yönetimlerin karşısına çıkmaktadır (Ateş, 2020: 29). Örneğin Akman (2018)'e göre Türkiye'de yerel yönetimlerin göç yönetiminde aktif rol alamamasının nedenlerinden biri kanunlarda belediyelerin sığınmacılara yönelik hizmet yapmasının belirtilmemesidir. Halbuki Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ülkelerde göç yönetiminde merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki yetki ve görev paylaşımları belirgin durumdadır. Göç yönetiminde öne çıkan entegrasyon, sosyal, kültürel, eğitim ve istihdam gibi hususlar genellikle yerel yönetimlerin sorumlulukları olarak betimlenmektedir. Merkezi ve yerel yönetim arasındaki yetki ve sorumluluklar konusunda gerekli hukuki altyapının oluşturulması; göç yönetiminde kendisinden önemli işlevler beklenen yerel yönetimlerin aktif politikalar üretmesi bakımından önemlidir. Bu süreçte bazı gelişmiş ülkelerde olduğu gibi uluslararası göçmenlerin yerel karar alma süreçlerinde aktif kılınması sağlanabilir.

Ayrıca göç yönetiminde yerel yönetimler daha aktif rol alabilmeleri için kendi yapılanmaları içinde birimler oluşturulması faydalı olabilir. Oluşturulacak bu birimler sayesinde hem yerel ölçekte hem de yerelden merkeze bilgi akışı sağlanabilecek ve böylelikle de sağlıklı bir politika yapım süreci oluşturabilecektir (Bacak ve Uzunay, 2018: 116). Zira göç sürecinde göçmenlerle ilgili sağlıklı verilere ulaşılamaması; kamu hizmetlerinin sunumu, sosyal yardım ve kültürel çalışmalar gibi çeşitli alanlarda politikaların başarısını olumsuz etkileyebilecektir. Yerel yönetimler bünyesinde oluşturulacak birimler; göçmenlerin topluma daha kolay entegre olmaları, sorunlara hızlı çözüm sunmaları gibi açılardan da yararlı olabilecektir. Öte yandan ilgili birimlerde göçmenlere doğrudan hizmet veren çalışanların uzmanlığı özel önem taşımaktadır. Zira personelin yeterli deneyim ve eğitime sahip olmamaları, göçmenlerle sağlıklı bir etkileşimin oluşmamasının nedenlerinden biri olabilecektir (Adıgüzel ve Tekgöz, 2019: 27).

Göç olgusunun şehir yaşamında ve sosyal yapı üzerinde oluşturduğu baskılardan biri de vatandaş ve göçmenlerin modern ve sosyal belediyecilik uygulamalarına artan ilgisidir. Hayat kalitesi ve çevresel standartların yükselmesi; sosyal ve kültürel olanakların ve de bu hizmetlere erişim imkânlarının artırılması; dezavantajlı gruplara yönelik hizmet sunum yöntemlerinin geliştirilmesi, sosyal yardımların yaygınlaştırılması belediyelerin karşılaması gereken taleplerden biri olarak değerlendirilmektedir (Dura ve Karakoç, 2019: 7). Asgari yaşam şartlarını garanti eden sosyal yardım uygulamaları özellikle mülteciler gibi dezavantajlı grupların yönetilmesi açısından faydalı olmakla birlikte sosyal yardım ödemelerinin kamu bütçesi üzerinde bir yük oluşturabileceği ve göçmenleri işgücüne dahil olmamak yönünde teşvik edebileceği unutulmamalıdır. Dolayısıyla yerel yönetimler tarafından yürütülen sosyal yardım uygulamalarının hedef kitlesinin ve düzeyinin iyi belirlenmesi; göçün ekonomik ve mali olumsuz etkilerinin önlenmesi adına yararlı olacaktır.

5. SONUÇ

Uluslararası göçler; son yıllarda artan doğal afet, savaşlar, sosyoekonomik problemler gibi nedenlerle hız kazanmış ve dünya gündeminde yoğun ölçüde yer bulmaktadır. Çok boyutlu doğasıyla göç; göç alan ve veren

ülkelere önemli ekonomik, mali ve sosyal nitelikte etkiler meydana getirmektedir. Ekonomik açıdan bakıldığında işgücü açığının kapatılması, maddi ve beşerî sermaye birikimi, iç talebin canlanması gibi yönlerden olumlu etkiler sunmaktadır. Öte yandan ev sahibi ülkede işsizliğin artması, ücretlerin düşmesi, kayıt dışılığın artması oluşabilecek bazı olumsuz ekonomik etkiler arasında yer almaktadır. Mali perspektiften bakıldığında ise göçmenler genellikle kamu hizmetlerinden karşılıksız yararlanan ve devlet bütçesine yük oluşturan bireyler olarak görülse de buna ilişkin kesin kanı sunmak mümkün değildir. Özellikle göçün ilk evrelerinde göçmenler, sosyal yardımlar vasıtasıyla bütçe giderlerini arttırsa da ilerleyen dönemde istihdama dahil olmalarıyla vergi gelirleri üzerinde pozitif etki oluşturabilmektedirler. Göç veren ülkeler açısından ise kamu hizmeti talebinin azalması, iç talepte daralma ve özellikle yüksek vasıflı vatandaşların ülkeden ayrılması durumunda ise vergi gelirlerinde azalma gibi sonuçlar doğurabilecektir. Göçün şüphesiz göç eden nüfusu ve yerel halkı ilgilendiren toplumsal boyutu da söz konusudur. Göçler yerel halk açısından kültürel zenginliğe katkı sağlayan gelişmeler yaratabileceği gibi iyi yönetilemeyen göç olgusu, uyum problemlerinden güvenlik sorunlarına uzanan sosyal riskleri de barındırabilmektedir.

Göçten merkezi yönetimler kadar, yerel yönetimlerin de etkilendiği açıktır. Bu doğrultuda halka en yakın birimler olan yerel yönetimlere de göç yönetiminde önemli rol ve sorumluluklar düşmektedir. Gelişmiş ülke uygulamalarında olduğu gibi göç yönetiminde yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının açıkça mevzuatta belirlenmesi; yerel yönetimlerin göç yönetiminde etkin politikalar yürütülebilmeleri açısından önemlidir. Öte yandan merkezi yönetimin bu süreçte yerel yönetimlerle iş birliğine dayalı, koordineli politikalar yürütmesi zaruridir. Zira göç yönetiminde ortaya çıkan özellikle finansal, yönetsel ve mevzuata dair problemler yerel yönetimlerin tek başına aşabileceği sorunlar değildir. Özellikle finansal zorlukların aşılabilmesi adına; yerel yönetimlerin gelirlerinin göçmen nüfusu ve hizmet alanları da dikkate alınarak genişletilmesi gerekmektedir. Ayrıca göçmenlere yönelik fonların oluşturulması, STK'larla iş birliği gerçekleştirilmesi göçmenlere yönelik politikaların hayata geçirilmesinin önündeki mali engellerin aşılmasına katkı sağlayabilir. Yerel yönetimlerin sahip oldukları finansal güç; göç politikalarındaki etkinliklerini ve başarısını doğrudan belirleyen temel unsurların başında gelmektedir.

Yine göçmenlerin büyük ölçüde büyükşehirlere yerleştikleri düşünüldüğünde söz konusu şehirlerin göçmenlerin sosyoekonomik uyumunun sağlanmasındaki rolü önem kazanmaktadır. Bu bağlamda toplumsal uyumluluk, danışmanlık, bilgilendirme gibi faaliyetlerin yaygınlaştırılması göçmenleri ve yerel vatandaşların yaşadığı sosyal olumsuz etkilerin azaltılmasında etkili olabilir. Göçmenlerin ekonomiye kazandırılması, göçün hem ulusal hem de yerel düzeydeki ekonomik ve mali anlamdaki katkılarının elde edilmesi bakımından şarttır. Bu anlamda göçmenlere yönelik iş alanlarının yaratılması ve kayıt dışıyla etkin mücadelenin sağlanması önem arz etmektedir. Öte yandan sosyal yardımlar özellikle mülteciler gibi dezavantajlı gruplara yönelik önemli bir politika başlığı olmakla birlikte hedef kitlenin ve miktarın dikkatli belirlenmesi bütçe üzerindeki yükün hafif kılınması açısından önemlidir.

Bu çalışma çok boyutlu bir olgu olan göçü; ekonomik, mali ve sosyal yönleriyle inceleme konusu yaparak göç yönetiminde yerel yönetimlerin yaşadığı bazı sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerilerini çeşitli ülke yerel yönetim örneklerini de dikkate alarak incelemeye çalışmıştır. Araştırma kapsamında karmaşık ve çok boyutlu niteliğe sahip uluslararası göç olgusunun olumsuz etkilerinin hafifletilmesine yönelik ve olumlu etkilerini ön plana çıkarabilecek bazı öneriler sunulmuştur. Günümüzde göç dünya üzerindeki birçok ülkeyi ilgilendiren ve kimi zaman kaçınılmaz nitelik barındırabilen bir gerçek olduğu düşünüldüğünde; onun çeşitli olumsuz etkiler yaratabileceği ve bu yönde önlem alınması gerektiği açık olmakla beraber aynı zamanda yerel ve merkezi yönetimler açısından ekonomik, mali ve sosyal anlamda fırsatlar da yaratabileceği ve de bu yönde çalışmaların yapılması gerektiği göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Y. ve Tekgöz, N. (2019). Türkiye'deki Suriyeliler ve Göç Yönetiminde Belediyelerin Rolü, <https://uclg-mewa.org/wp-content/uploads/2022/11/TurkiyedekiSuriyelilerveGocYonetimindeBelediyelerinRol u.pdf>, (29.05.2024).

Akay, S. A. (2019). *Türkiye' de Yerel Yönetimlerin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Uyguladığı Sosyal Yardım Politikaları: Keçiören Belediyesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.

Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İş birliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 452-466.

- Aktaş, M. T. (2014). Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir Mi?. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 37-48.
- Arslan, E. (2023). *Göç-Oluş: Gilles Deleuze Düşüncesinde Göç, Siyaset ve Felsefe İlişkisi*. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Asar, A. (2016). *Göç Yönetimi (2. Bs.)*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Ateş, H. ve Yavuz, Ö. (2017). Göçmen Ötekileştirme ve Çok Kültürlülük. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, Göç Özel Sayısı, 1287-1301.
- Ateş, K. (2020). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü. *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5, 23-40.
- Aydın, O. O. (2018). *Göç Hareketlerinin Sosyal ve Ekonomik Etkilerinin Analizi: Erzincan Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Bacak, B. ve Uzunay, Ş. C. (2018). Sosyal Yardımlar Kapsamında Yerel Yönetimlerin Göç Politikaları. IX, Uluslararası Stk Kongresi Sunumları, 15-17 Kasım 2018, Çanakkale, Türkiye, 98-117.
- Bayraklı, C. (2007). *Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Beyaz, C. (2019). *Kırsal Göçmenin Kimlik, Aidiyet ve Bağlılık Mücadelesi: Rizeli Göçmenler Üzerine Bir Çalışma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bruchez, P. (2019). Impact of immigration on public finances in Switzerland. FFA Working Paper No. 24.
- Bruecker, H., Frick, J. R. ve Wagner, G. G. (2006). Economic Consequences of Immigration in Europe. In *Immigration and the Transformation of Europe*, ed. Craig A. Parsons and Timothy M. Smeeding. Cambridge: Cambridge University Press, 111-46.
- Çelik, F. (2006). İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 149-170.
- d'Albis, H., Boubtane, E. ve Coulibaly, D. (2018). Immigration and public finances in OECD countries. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 99, 116-151.
- Daoudov, M. (2015). *Göç Politikasında Söylem-Eylem Dönüşümü ve Belediyeler*. Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kent ve Göç Konferansı Bildiriler Kitabı, 13-15 Kasım 2015, Kadiri/Osmaniye, 27- 33.
- Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum*, 5(9), 23-62.
- Dere, İ. ve Demirci, E. (2021). Göçmenlerin Ülkeye ve Eğitime Entegrasyonu: Almanya ve Kanada'nın Politikalarının Karşılaştırılması. *Milli Eğitim*, 50(özel sayı), 1055-1080.
- Duğan, Ö. ve Gürbüz, S. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Entegrasyonuna Yönelik Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 13(26), 529-546.
- Dura, Y. C. ve Karakoç, C. (2019). *Türkiye'de Göç ve Mülteci Krizleri Bağlamında Belediye Finansmanı*. Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi – 2, SKL International AB, <https://www.marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2020/05/27/2e77fb98-dba1-434a-8408-da36f4b470e2.pdf>, (04.06.2024).
- Fielden, A. (2008). Local Integration: an Under-Reported Solution to Protracted Refugee Situation, UNHCR.
- Garces-Mascarenas, B. (2014). Local Integration Policies in Barcelona. KING Project – Social Science Unit In-depth Study n.12/October 2014, ISMU Foundation.
- Government of Ontario (2024). Get settled in Ontario. <https://www.ontario.ca/page/getting-settled-ontario#section-0>, (03.06.24).
- Gür, N. (2017). *Ülke Deneyimleri Işığında Uluslararası Göç Ekonomisi*. SETA Analiz, <https://setav.org/assets/uploads/2017/12/224.R.pdf>, (06.05.2024).
- Hagen-Zanker, J., Mosler, V. E. ve Sturge, G. (2017). Social protection, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. ODI Briefing Note. London: Overseas Development Institute.
- Hennessey, G. ve Hagen-Zanker (2020). The fiscal impact of immigration. Working paper 573, ODI.

- Hynie, M., Korn, A. ve Tao, D. (2016). Social context and social integration for government assisted refugees in Ontario, Canada. M. Poteet ve S. Nourpanah. (Eds.), In *After the flight: The dynamics of refugee settlement and integration* 183-227, Cambridge Scholars.
- Kahraman, S., Tanıyıcı, Ş. ve Kutlu, Ö. (2019). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yabancı Göçmenler. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(10), 44-67.
- Kanacs, D. ve Lecca, P., (2017). *Long-term Social, Economic and Fiscal Effects of Immigration into the EU: The Role of the Integration Policy*, JRC Working Papers in Economics and Finance, 2017/4, doi:10.2760/999095
- Karaođlan, B. (2022). Göçmenlerin Entegrasyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü. *Journal of Politics, Economy and Management*, 5(1), 17-33.
- Mohapatra, S., Moreno-Dodson, B. ve Ratha, D. (2012). *Migration, Taxation, and Inequality*. The World Bank Economic Premise, no. 80 Washington, D. C.: World Bank Group.
- Navarrete-Moreno, L., Díaz-Chorne, L., Lorenzo-Rodríguez, J., Díaz-Catalán, C., Thoneick, R., Breckner, I., Malchow, M., Marelli, C., Van Praag, L., Apers, H., Valenzuela-Vicente, S., Boll, C., García-Moran, E., Welsch, A., Wolf, A., Reymann, I., Cuenca-García, C., Ruiz-Vicente, P., Muñoz-Tamayo, P., ... Zagorski, P. (2021). “Migrant and Refugee Integration Policies at Local Level: Antwerp, Bologna, Hamburg and Madrid. Migration Challenges for Micado”. Deliverable D1.2. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5746621>.
- Nuray, A. ve Afşar, B. (2022). Uluslararası Göç ve Ekonomik Etkileri. İçinde *Göçmen Refahı Disiplinlerarası Bakış*, D.U. Gündüz (Ed.), Eğitim Yayınevi: İstanbul, 207-221.
- OECD/ILO (2018). *How immigrants contribute to developing countries’ economies*. OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264288737-en>.
- Orrenius, P. (2017). New Findings on the Fiscal Impacts of Immigration in the United States. Working paper 1704. Federal Reserve Bank of Dallas.
- Özer, U. ve Topal, M. H. (2017). Genç işsizliği, suç, göç, intihar ve boşanma düzeyleri ile ilişkili midir? Türkiye’den ampirik bir kanıt. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(5), 50-63.
- Özservlet, Y. Ç. (2015). Göçmen Çocukların Şehre Uyumu ve Eğitim Politikası. İçinde *Uluslararası Göç ve Mülteci Uyumu Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü*, Y. Bulut (Ed.), Umuttepe Yayınları: Kocaeli, 93- 113.
- Öztürk N. K. ve Hameş, Ö. (2017). Göçün Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü: Barselona Örneği. *11. Kamu Yönetimi Sempozyumu*, 28-30 Eylül 2017, Elazığ-Türkiye.
- Pinyol-Jiménez, G. (2018). Immigration and integration management in Spain. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/madrid/17649.pdf>, (10/09/2024).
- Saraçoğlu, H. (2023). Göç Yönetimi Politikalarının Şekillenmesinde Yerel Yönetimler ve STK’lar Arasındaki İşbirliğinin Etkisi: Van İli Özelinde Analiz. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 170-185.
- Scuzzarello, S. (2015). Policy actors' narrative constructions of migrants' integration in Malmö and Bologna, *Ethnic and Racial Studies*. 38(1), 57-74, DOI: 10.1080/01419870.2013.848287.
- Statistics Canada (2024). Immigration And Ethnocultural Diversity Statistics. https://www.statcan.gc.ca/en/subjects-start/immigration_and_ethnocultural_diversity. (03.06.24).
- Şahin, M. (2020). Küresel Kamusal Bir Mal (Veya Kötü) Olarak Göç. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 353-366.
- Tamer, M. (2020). Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*,7(60), 2808-2818.
- Tan, S. S. (2018). Göçün Devlet Bütçesi Üzerindeki Etkisi. IX. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi “Göç ve Toplum”, 15-17 Kasım 2018, Çanakkale/Türkiye.
- Taşçı, F. (2009). Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 10, 177-204.
- TUC, (2007). The Economics of Migration. Economic and Social Affairs, Trades Union Congress, <https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/extras/migration.pdf>, (05.05.2024).

- Tümtaş, M. S. ve Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (2016). Umuda Kapanan Kapı Avrupa'nın Mültecilere Bakışı. <http://www.madde14.org/images/9/98/UMHDUumudaKapananKapi2016.pdf>, (19.05.2024).
- Ustabaşı Gündüz, D. ve Çifci, H. K. (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye". *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 10-58.
- Woods, A. ve Kayalı, N. (2017). *Suriyeli Topluluklarla Etkileşim: İstanbul'daki Yerel Yönetimlerin Rolü*. İPM Yayını.
- Yıldız, A. (2017). Göç Olgusu ve Göçün Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği. Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, 28-30 Eylül Elâzığ/Türkiye.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç, Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.